

i sin Statsret yttret: „at den særegne Maade, hvorpaa Bornholm atter blev forenet med Danmark, og de Løfter, som da bleve givne, maae medføre, at de givne Privilegier maae have en anden Betydning end sædvanlig.“

Bornholmerne maae altsaa kunne have den Fortrøstning, at den nuværende lovgivende Magt ligesaalet som de absolute Regenter vil ophæve eller indskrænke deres Rettigheder. Hvis man altsaa skulde formene, at Almeenvellet fordrer Privilegiets Ophævelse, vil dette ikke rettelig kunne skee uden imod fuld Erstatning.

Det maa nemlig vel erindres, at det øvrige Danmark i den foreslaede Afgift ikkun faaer en Forhøielse af 14 Sk. pr. Tønde Kærurum til hvad der forhen er erlagt, og denne Forhøielse er endda blot af Navn en, ny Afgift, da den er istedetfor Consumtionen. Det vilde altsaa ene være Bornholm, der skulde have en ny, betydelig Afgift, som for endeel skal være istedetfor Consumtionen, hvorfor Den har været tilfagt Fritagelse, og dette Paalag, uden anden Godtgjørelse end den af Udvalgets Fleertal foreslaaede, vilde ligefrem være stridende mod Privilegiet og Tilfagnet i Rescriptet af 1770.

Afgiften vilde desuden paa Grund af særegne Omstændigheder blive forholdsvis byrdefuldere for Den end for de andre Provindser, hvilket fremgaar ikke alene af, at Kjøbstadbefolkningen er en Trediedeel af hele Dens Antal, medens den i de andre Provindser, Sjælland undtagen, ikkun er mellem en Sjettedeel og en Syvendedeel; thi Kjøbstadernes Næringsdrift og hele øvrige Forhold medføre som bekendt et større Brændeviinsforbrug end Landboernes; men det følger ogsaa af, at Fiskerierne ere en Hovednæring for en Mængde Familier, hvilket bevises deraf, at Fiskernes Leve-maade medfører ogsaa et ualmindeligt stort Forbrug.

Efter hvad jeg har tilladt mig at anføre, kan det neppe betvivles, at Bornholmernes Friheder ere bedre funderede end den Skattefrihed, som ved Forordningen af 16de December 1682 blev givet Eierne af complete Hovegaard, meddeelt uden noget Motiv, alene

efter Dattidens Forholde, hvilket ogsaa medførte, at det Tid efter anden blev modificeret og tildeels hævet ved Forordningen af 1ste October 1802. Man skulde altsaa have ventet, at den Erstatning, som nylig blev givet Eierne af det privilegerede Hartkorn, skulde have været den ringeste, man i denne Sag vilde have budt Bornholmerne, og der kan formeentlig ikke angives nogen tilstrækkelig Grund til, at en strengere Fremgangsmaade skulde følges i denne Sag, saameget mindre, naar tilbørligt Hensyn tages til, hvad der nylig er tilstaaet Slesvig i Anledning af Brændingsafgifts Indførelse. Der blev nemlig forlods ophævet Kopskatten, senere blev et Par andre Afgifter inddragne, og yderligere Lettelser ere antydede, saa at man vel kan sige, at Slesvig i Brændingsafgiften ikkun af Navn har faaet en ny Skat, og det uden at denne Provinds, i Sammenligning med Bornholm, kunde opvise nogen Udkomst dertil.

Efter hvad jeg saaledes har releveret, maa det formeentlig antages, at Bornholm har lovlig Udkomst ogsaa til fremtidig Fritagelse for Brændeviinsafgift, og jeg maa derfor paa den kraftigste Maade protestere imod, at Fritagelsen ophæves paa anden Maade, end at den nye Afgift kommer Den udelukkende til gode.

Skulde den ærede Forsamling, imod Forsmodning, tage en anden Beslutning, maa Den være berettiget til i Godtgjørelse for den nye Afgift, at erholde dennes 25 dobbelte Beløb; men, da Stemningen for at tilstaae dette mulig turde være mindre gunstig, er ved Affattelsen af Endringsforslaget taget Hensyn dertil, og ikkun omnævnt 15 Mars Afgift, i Haab om, at Regjeringen paa anden Maade vil bidrage til Dens Opkomst.

For saa Dage siden blev i denne Sal i en anden Sag af den høitærede Finanzminister yttret, at Staten ikke kunde frigjøre sig for et af den forrige Konge, til Fordeel for Kronens Fæstebønder, givet Tilfagn, uden ved at opfylde samme, og jeg tillader mig at bede denne Bemærkning anvendt paa nærværende Sag, da ikke blot een Konge, men alle de Regenter, Danmark har havt, i næsten 200 Aar have stadfæstet Bornholmernes Friheder.